

Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji

Biotehnički institut - Trg Kralja Nikole bb, 81000 Podgorica

Tel: 020 206 713 Fax: 020 206 712

E-mail: extension-pg@t-com.me

Savremena proizvodnja lubenice i dinje

Za gajenje lubenice i dinje preporučuje se plodno, drenažno zemljište, neutralno do blago kisjele reakcije, pH 6-6,5. Po svojim fizičkim karakteristikama najbolje su pjeskovite ilovače i izuzetno je važno odabrati zemljište koje je nezaraženo bolestima. Najvažnije su preventivne mjere, dobar plodored, odnosno, ne gajiti ove kulture 4-5 godina na istom zemljištu gdje su gajene biljke iz iste botaničke familije (tikvice, krastavci, bundeve). U suprotnom, potrebno je prije rasađivanja izvršiti dezinfekciju zemljišta. Sama priprema zavisi od tipa zemljišta, kao i od kulture koja se uzgajala prethodne sezone. Najbolji predusjevi su žitarice ili mahunarke (boranija, grašak, pasulj).

Lubenicu i dinju tretiramo kao kulture sa velikim zahtjevima prema vodi i đubrivima.

Poslije unošenja organskog đubriva (zgorelog stajnjaka) u količini od 20-30 t/ha odradi se klasično jesenje duboko oranje, a u rano proljeće se samo drljačom prorahli oranični sloj kako bi se zemljište ugrijalo, provjetrilo i zadržalo vlažnost. Savremena proizvodnja podrazumijeva primjenu vodotopivih đubriva koja se primjenjuju sistemom fertirigacije. Iskorištavanje hranjiva kod ovih đubriva je jako visoko, pa je potrebna manja količina nego kod klasičnih đubriva. Tako se kod težih, karbonatnih zemljišta, koriste vodotopiva đubriva obogaćena huminskim kiselinama, dok se na kisjelim zemljištima primjenjuje kalcijum karbonat. Međutim, tačne preporuke za prihranu se mogu dati samo na osnovu urađene hemijske analize zemljišta.

Danas se ove kulture gaje na malč foliji. Pod crnom folijom korovi se ne razvijaju i nema potrebe za primjenom herbicida, ali gubimo na ranostasnosti. Providna tj. bezbojna folija, kao i siva, ljubičasta i zelena utiču na nedjelju dana raniju berbu u odnosu na nepokriveno zemljište. Nedostatak providne folije je u tome što se pod njom mogu razviti korovi, pa je treba dobro pričvrstiti za zemljište, kako korovi ne bi mogli da dišu. Mali tuneli jako dobro čuvaju strukturu zemljišta, samo se kod velikih vrućina moraju provjetravati, da ne bi došlo do sušenja izdanaka.

Savremena proizvodnja podrazumijeva gajenje iz rasada, jer je hibridno sjeme skupo, ali zahvaljujući uslovima za proizvodnju u toploj leji ili plastenicima skraćuje se vegetacioni ciklus, manje su mogućnosti za napad bolesti u osjetljivim, početnom fazama rasta, tako da se postiže raniji i veći prinos, kao i bolji kvalitet plodova. Međutim, rizici u proizvodnji su veći jer može doći do propadanja rasada uslijed kasnih prolječnih mrazeva, a i veći su troškovi rada, tako da je proizvodnja iz rasada skuplja. Mnogi proizvođači natapaju i naklija-

vaju sjeme, ali o tome postoje različita mišljenja, jer sjeme tad ostaje bez zaštitnog hemijskog sredstva koje se spere vodom. Da bi proizveli kvalitetan rasad trebamo da obezbijedimo biljci prvenstveno sterilan supstrat, optimalnu temperaturu, vlažnost zemljišta, relativnu vlažnost vazduha, dobru osvjetljenost i mogućnost dobrog kaljenja rasada. Iskusni proizvođači koriste samo gotov, sterilizovan supstrat, a sjetvu obavljaju na dubinu od 1,5-2 cm i to u kontejnere, gdje je za rasađivanje potrebno 4-6 nedjelja. Temperature vazduha zavise od količine svjetlosti i faze gajenja, ali se obično kreću, dnevne od 18 do 23° C, a noćne od 12 do 18° C. Osim toga, kod ovakvog načina proizvodnje, dovoljno je par dana za kaljenje rasada snižavanjem temperature vazduha uz relativno zasušivanje, što omogućava bolje prilagođavanje nepovoljnim uslovima polja.

U novije vrijeme kod nas je **kalemljenje rasada** lubenice i dinje sve više prisutno. Kalemljenje, kao agrotehnička mjera, utiče na brzi porast korjenovog sistema, otpornost korjena prema zemljišnim štetočinama i bolestima, a preko ovih osobina utiče i na povećanje prinosa.

Sl. 1. Kalemljen rasad lubenice

Potrebna nam je biljka sa jačim korijenom, a to je najčešće tikva (vrg), tj. sve one biljke koje pripadaju vrsti *Lagenario sp.* Prednost je prvenstveno dobijanje snažnijeg korjenovog sistema, koji ima veću sposobnost da upija vodu i mineralne materije, bolju otpornost na pojedine zemljišne patogene, kao i na fusariono uvenuće koje je posebno izraženo kod gajenja lubenice u monokulturi. Otpornost korjena tikve nam omogućava da se više godina sadi na istom mjestu, u hladnoći sprječava izmrzavanje i propadanje vriježe time što je biljka jača. Prinos je veći za 20-30% u odnosu na nekalemljene biljke. Dobijamo i veći prinos i manje su potrebe za vlagom. Kalemljenje je uspješno kad smo obezbijedili 100% vazдушnu vlagu tokom 5-7 dana nakon završenog postupka.

Smatra se da je najbolji moment kad je biljka u fazi prvih pravih listova i preporučuju se koristiti najnovije hibridne podloge.

Kod dinje se kalemljenjem na specijalne podloge postiže visoka tolerantnost usjeva na pepelnicu.

Danas na tržištu ima više gotovih podloga za kalemljenje.

Za sjetvu treba koristiti isključivo deklarisan sjemenski materijal sa svim sortnim osobinama, visokom čistoćom sjemena i klijavošću, kao i dobrim zdravstvenim stanjem.

Rasađivanju se pristupa kad je temperatura zemljišta minimum 15°C, ne rizikujući mogućnost pojave kasnih proljećnih mrazeva. Rastojanje kod lubenice iznosi 1,5 - 2x 0,8-1m, dok kod dinje 1,5x 0,6-0,8 m.

Prednosti kalemljenja

- Manja potreba za zalivanjem
- Veća otpornost na hladnoću, bolesti (Fusarijum, Verticillium)
- Veći prinos za 20-30%, a bolje je i zametanje plodova
- Mogućnost gajenja u monokulturi, više godina na istoj parceli

Branka Nikolić, dipl. ing. polj.
Stručni saradnik za ratarstvo i povrtarstvo